

TENDINȚE ÎN DINAMICA PARTENERIATELOR

Lt.col.drd. Doina MUREȘAN

The purpose of international and regional partnerships, organizations and organisms, is to ensure conditions for optimizing economic, political, social, informational and military relationships, so that they will create and strengthen a less dangerous security environment.

Parteneriatele se multiplică, Alianța Nord-Atlantică și Uniunea Europeană se extind, organizațiile și organismele internaționale evoluează imprevizibil (unele se consolidează, altele se corodează), iar cele regionale se înmulțesc și se adaptează condițiilor concrete. Scopul tuturor acestor parteneriate, uniuni, organizații și organisme este să asigure condiții pentru optimizarea raporturilor economice, politice, sociale, informaționale și militare, pentru crearea și consolidarea unui mediu de securitate mai puțin periculos, pentru creșterea gradului de securitate a persoanei, proprietății, instituției, statelor și lumii întregi. Nota generală a eforturilor care se fac în acest sens este una pozitivă, dar provocările, pericolele și amenințările sunt, la rândul lor, în această epocă de debut al procesului de globalizare, numeroase, dinamice, de intensități diferite și de arii tot mai mari, subtile și imprevizibile. Există încă șansa ca mediul de securitate, fondat și ancorat pe sisteme de valori și pe o economie dinamică, explozivă, complexă și de mare performanță, să devină propice dezvoltării de durată, progresului și păcii.

Rolul parteneriatelor în reconfigurarea centrelor de putere

Deși există o cumplită agresiune împotriva lor, frontierele continuă să joace un rol esențial în dinamica lumii, în politicile și strategiile de parteneriat, de alianță, de coaliție, de globalizare sau de fragmentare. Primul element important care influențează parteneriatele strategice și, la rândul lui, este influențat de acestea îl constituie, bineînțeles, procesul frontierelor, al tuturor frontierelor. Aici au loc două fenomene complementare, extrem de interesante: trecerea de la frontierele-incinte la frontierele-suprafețe; transformarea frontierelor-linii care separă și opun, în frontiere-fâșii care delimitează și unesc.

Primul fenomen se caracterizează prin consolidarea economică, politică, socială, informațională și culturală a entităților statale, astfel încât

orice disfuncționalitate să fie sesizată și rezolvată în sistem, întreaga suprafață a statului (și nu numai linia de frontieră) devenind activă și reactivă la anormalități, pericole, amenințări sau provocări. De altfel, cea dintâi condiție a integrării europene este aceea ca țările care se integrează să fie entități puternice, stabile, echilibrate, comportându-se ca sisteme dinamice complexe, rezistente la vulnerabilități, amenințări și perturbații.

Cel de al doilea fenomen este o consecință a primului și se exprimă în crearea, consolidarea și dezvoltarea unor relații de bună vecinătate și apariția unor parteneriate strategice dinamice, flexibile și complexe.

Există un parteneriat strategic intra-european care se concretizează nu numai în domeniul economic, deja integrat, ci și în cel al apărării și securității. La 22 noiembrie 2004, la Bruxelles, miniștrii europeni ai apărării au decis ca, până în 2007, să constituie 13 *grupuri tactice* ale Forței de Reacție Rapide Europene. Aceste grupuri tactice sunt deja constituite. Ele au drept scop să asigure Uniunii Europene o capacitate de intervenție militară eficace în cazul unor crize emergente. Ele reprezintă o forță credibilă, coerentă, cu posibilitate de desfășurare rapidă, în măsură să ducă, pe toată durata misiunii sau doar în faza inițială, operații importante. Fiecare dintre aceste grupuri are 1.500 de oameni și devine operațional în maximum 15 zile. Patru dintre aceste grupuri sunt naționale (britanic, francez, italian și spaniol), iar celelalte, multinaționale. Fiecare țară care face parte din UE participă la constituirea a cel puțin unui grup tactic.

Un alt element, la fel de important în dinamica parteneriatelor, îl reprezintă *interesul partenerilor în creșterea sau păstrarea influenței*. Toate parteneriatele strategice – atât cele impuse de situații, cât și cele create prin voința sau din inițiativa părților – sunt interesate. Parteneriatele strategice realizate, în primul rând de marile puteri – Japonia, China, Rusia, India, Statele Unite și Uniunea Europeană – vizează, înainte de toate, consolidarea poziției și influenței lor în zonele de interes, accesul la resurse și la *high tech*, precum și cultivarea încrederii reciproce. Dar relațiile dintre state, mai ales dintre marile puteri, sunt extrem de complexe și nu pot fi exprimate prin propoziții categoric afirmative sau categoric negative. Totdeauna există nuanțe. Cu timpul, comunicarea pe orizontală și sistemele în rețea vor reduce și mai mult suspiciunile și vor crea acea stare de încredere absolut necesară în configurarea și stabilizarea centrelor de putere. Funcțiile centrelor de putere, prin relațiile de parteneriat și sistemele în rețea, vor trece, încet, încet, de la dominare la colaborare, de la autoritate la orizontalitate.

Occidentul este primul care a realizat și a dezvoltat, în loc de o filozofie a confruntării – chiar dacă interesele, îndeosebi cele economice, n-au exclus-o și nu o vor exclude – una a parteneriatelor.

La 2 decembrie 2004, NATO predă Uniunii Europene misiunea din Bosnia. Este unul dintre evenimentele cele mai importante, atât în afirmarea și

confirmarea componentei de securitate și apărare a activității UE, deci a PESA (Politica Europeană de Securitate și Apărare), cât și în manifestarea concretă a cooperării și complementarității, deci a parteneriatului strategic dintre NATO și Uniunea Europeană. UE s-a angajat să păstreze efectivul de 7.000 de oameni. Această operație, denumită „Althea“, este o succesoare a SFOR (Stabilization Force), declanșată în 1995.

„Althea“ a beneficiat de infrastructurile NATO, întrucât, se știe, deși și-a înființat un stat major militar (care a și planificat operația „Althea“), UE nu dispune încă de toate mijloacele de comandament proprii pentru conducerea unei asemenea operații. Și nici nu este necesar, atâta vreme cât acestea există la NATO, iar între NATO și UE funcționează un parteneriat strategic. Deci UE a împrumutat de la NATO aceste mijloace, așa cum prevăd acordurile denumite *Berlin plus*.

În timp ce în zona asiatică și eurasiatică se dezvoltă numeroase parteneriate, Japonia începe să se teamă că își va pierde influența în Asia și îndeosebi în zona Asia-Pacific (APEC), forum la lansarea căruia ea însăși a contribuit în mod substanțial. Aceste temeri sunt generate de extinderea prezenței și influenței Chinei în zonă. Forumul de Cooperare Economică în Asia-Pacific (APEC) a fost creat în 1989. În calitatea sa de superputere economică (nu însă și politică), Japonia a considerat totdeauna acest forum ca un mijloc de creștere a rolului său pe scena internațională. Japonia a insistat pentru crearea unei zone de liber-schimb în Pacific, ea considerându-se un fel de punte de legătură între America și Asia.

În acest timp, Japonia trece printr-o recesiune economică prelungită, în timp ce China, care a intrat în APEC în 1991, înregistrează o creștere economică vertiginoasă. Profesorul Takehiko Yamamoto de la Universitatea din Waseda sesizează chiar o falie între cele două puteri din regiune, care crește mereu. Oficialii de la Tokyo îl contrazic, afirmând că Japonia este locomotiva economică a APEC și puntea indispensabilă a unității cu americanii. În timpul crizei financiare din 1997-1998, Japonia a donat cu generozitate, în ajutorul Asiei, 33 de miliarde de dolari. De asemenea, Japonia se consideră și o punte de legătură între Statele Unite și Asia de Sud-Est, ceea ce, în condițiile date privind gestionarea mediului de securitate din această zonă generatoare de amenințări asimetrice, de crize și conflicte, are valoare strategică.

Relațiile Japoniei cu China nu sunt dintre cele mai bune. În unele privințe, ele sunt chiar conflictuale. Acest lucru se datorează, în mare măsură, trecutului militarist al Japoniei, care nu poate fi nici uitat, nici iertat cu ușurință de China. Este și motivul pentru care Japonia, în planurile sale de apărare, are în vedere și adversitatea Chinei.

China nu privește cu ochi buni faptul că Japonia își reelogiază eroii (unii dintre ei condamnați în 1945 de Aliți drept criminali de război). Se pare

că unii dintre vecinii Japoniei nu văd cu ochi buni veleitățile de putere diplomatică și militară ale acestei țări care vrea să obțină un loc permanent în CS al ONU și care are intenția să-și schimbe radical Constituția sa pacifistă.

Japonia investește însă masiv în țările Asiei de Sud-Est (ASEAN). Între 1995 și 2001, Japonia a investit în aceste țări 49,5 miliarde de dolari, fiind principala sursă de investiții în această zonă.

În acest timp, ASEAN dezvoltă parteneriate cu China și cu India. Profesorul japonez Sakamoto avertizează că „relațiile care s-au stabilit pe bază de bani pot să dispară cu ușurință când fluxul banilor se oprește”¹. De unde rezultă, în mod firesc, întrebarea: asistăm la începutul unei bătălii între Japonia și China pentru cucerirea supremației în zonă și obținerea statutului de centru de putere, sau toate acestea sunt doar etape într-o construcție care, în timp, ar putea duce la un parteneriat strategic sino-nipon?

Așadar, între principalele tendințe ale evoluției parteneriatelor strategice în constituirea sau reconstituirea centrelor de putere se situează și următoarele: prevenirea conflictului nuclear sau a oricărui alt tip de conflict între marile puteri nucleare; controlul accesului la *high tech* și IT; controlul proliferării și asigurarea nonproliferării; realizarea unor relații de încredere, concomitent cu armonizarea intereselor, îndeosebi în ceea ce privește piețele și resursele; realizarea unor noi arhitecturi de parteneriat strategic; consolidarea și dezvoltarea parteneriatelor strategice existente, facilitate sau chiar mediate de poziția pe care țările interesate o au în diferite organisme internaționale; realizarea unui mediu de securitate controlabil și gestionabil; realizarea și instituționalizarea unor structuri care să permită colaborarea între marile puteri în gestionarea situațiilor de criză; păstrarea, pe cât posibil, a sferelor de influență și crearea unor „spații de siguranță strategică”, prin care să se evite orice înfruntare directă între statele-nucleu în jurul cărora se formează centrele sau sferile de putere; păstrarea hegemoniei; realizarea unor mecanisme de gestionare a interacțiunilor.

Actualitatea parteneriatelor economice, politice și militare

În plină dinamică a conflictualității și a violențelor, lumea cunoaște, totuși, o lungă perioadă de pace. Această pace se datorează, pe de o parte, evoluției fără precedent a armamentelor, fiind deci o consecință a descurajării reciproce, iar pe de altă parte, noilor tipuri de provocări economice, sociale, informaționale și de altă natură, care necesită soluții globale, obținute prin cooperare și parteneriat.

Globalizarea informației a generat noi vulnerabilități, iar posibila perspectivă a utilizării, în conflicte militare, a armelor de distrugere în masă a complicat și mai mult lucrurile. La acestea se adaugă problemele grave de mediu, încălzirea planetei, împutinarea resurselor de apă și a celor energetice,

¹ http://www.courrierinternational.com/AFP/depeche.asp?obj_id=041118084131.g3ufzhjv

explozia demografică în unele părți ale planetei și îmbătrânirea populației în altele, mai ales în Europa de Vest. De unde rezultă o posibilă accentuare a migrației populației din Extremul Orient, îndeosebi din China, Asia de Sud-Est și Orientul Musulman, spre Europa Occidentală, cu toate consecințele care decurg de aici. Într-un fel, se repetă perioada antichității și Evului Mediu, când populațiile războinice din *foaierul perturbator* au invadat estul și centrul Europei.

Procesul de globalizare a informației și economiei dinamizează strategia parteneriatelor economice, politice și de securitate. Practic, aproape toate marile puteri ale lumii, marile corporații, marile companii *high tech* și chiar marile puteri din domeniul IT și software se află, în primul rând, în relații de parteneriat strategic. Și chiar dacă *parteneriatul strategic actual este, mai ales, o formă de diminuare a efectului concurențial prin crearea unui nou tip de entități mutuale*, el se impune cu prisosință, întrucât, așa cum se precizează și în strategia europeană de securitate, nici o țară din lume nu mai este în măsură să facă față, de una singură, marilor probleme cu care se confruntă.

Aceste parteneriate pot fi directe, mediate, indirecte, încrucișate, multiple, în rețea etc. Recent, spre exemplu, s-a realizat un parteneriat strategic între Vietnam și Maroc. O primă dimensiune a acestui parteneriat o constituie livrarea către Vietnam a 4,5 milioane de tone de fosfați pe an, pentru fertilizarea a mai mult de 7 milioane de hectare cultivabile, întrucât producția internă a Vietnamului este doar de 600.000 de tone pe an de *Diammonium Phosphates* (DAP). La această capacitate, se adaugă, în 2007, una de 300.000 de tone DAP pe an, dar nici așa nu vor putea fi acoperite decât 50 % din cerințele pieței naționale².

Așadar, strategia parteneriatelor se va extinde. Deși aproape că nu există domeniu în care să nu se încheie sau să nu se fi încheiat parteneriate strategice, apreciem că ele se vor intensifica, dezvăluind din ce în ce mai mult latura cooperantă a lumii.

Parteneriatele strategice se vor exprima și materializa, în continuare, prin următoarele forme și formule: acorduri bilaterale, în funcție de interesele strategice directe; acorduri bilaterale sau multilaterale facilitate de apartenența la aceleași sisteme de valori și la aceeași comunitate de interese; acorduri și înțelegeri în cadrul unor alianțe, organizații, coaliții etc.; acorduri, îndeosebi economice, dar și de altă natură (culturale, sociale, informaționale, militare), facilitate de forumurile economice mondiale și regionale; parteneriate strategice multilaterale, în rețea, între marile puteri sau între centrele de putere; parteneriate strategice generalizate; rețele de parteneriate.

Esența parteneriatelor strategice o reprezintă realizarea unui mediu de securitate (politică, economică, socială, informațională și militară) care să permită o bună vecinătate și o dezvoltare economică și socială armonioasă.

² http://www.albayane.ma/Detail.asp?article_id=44438

În spațiul european și mai ales în cel balcanic, este foarte greu de realizat acest obiectiv, pe de o parte datorită complicatelor probleme de frontieră lăuate moștenire de politica imperială de odinioară, dar și de cele două războaie mondiale, iar pe de altă parte datorită dezvoltării unor amenințări, îndeosebi asimetrice, transfrontaliere și teroriste. De aceea, principalii „giranti” ai parteneriatelor strategice în mediul de securitate sunt și vor rămâne și în continuare NATO și Uniunea Europeană.

Aceste două organizații generează și trebuie să genereze și să gestioneze parteneriate strategice de securitate. Tot ce se întâmplă la ora actuală pe continentul european, la granițele acestuia, precum și în spațiul euroatlantic, în vecinătatea acestuia sau care pot afecta aceste structuri, oriunde s-ar produce, nu poate să nu fie avut în vedere, în maniere specifice (dar complementare sau chiar integrate), de cele două mari organizații.

Regiunea Caucazului de Sud este o zonă de interes prioritar pentru Alianță. În elaborarea politicilor și strategiilor de parteneriat, NATO acordă o atenție specială celor patru regiuni, de care depinde, în mare măsură, stabilitatea zonei eurasiatice: Balcanii, Orientul Apropiat, Asia Centrală și Mediterana de Sud. Caucazul de Sud, căruia NATO îi acordă o atenție specială, se află în vecinătatea Irakului, Iranului, sudului Rusiei și, relativ, în zona de proximitate strategică a Afganistanului. De asemenea, aici se confruntă și interesele marilor puteri, ale Estului și ale Vestului, în ceea ce privește resursele energetice caspice, traseele conductelor de transport, faliile sau zonele de confluență dintre trei civilizații și tot atâtea religii.

Printre principalele tendințe în ceea ce privește parteneriatele strategice din mediul de securitate se află, în opinia noastră, și următoarele: crearea și menținerea (cel puțin pentru parteneri) a unui mediu de securitate și de încredere stabil și nonconflictual; mutualitatea, asistența și o anumită grijă pentru mediul de securitate al celuilalt; producerea și exportul (extensia) mediului de securitate, astfel încât „zona de siguranță strategică” să se afle la o depărtare optimă, adică sigură, de nucleul și de arealul partenerilor.

Influența parteneriatelor asupra artei militare

Arta militară, oricâtă autonomie și consistență ar avea, este foarte sensibilă la variațiile din spațiul economic, din cel politic, precum și din cel social, cultural și informațional. Ea traduce, de fapt, în sisteme și acțiuni militare, prin arhitecturi complexe, cerințele efective ale societății și îndeosebi ale deciziei politice. Or, în epoca globalizării, politicile tind către o posibilă confluență în spațiul fazelor, către o posibilă armonizare, chiar dacă interesele nu vor putea fi armonizate pe deplin, iar strategiile tind să le expertizeze și să le materializeze într-un mod specific, depășind cu mult tendințele destul de modeste de coagulare politică. Spațiul strategic se optimizează mult mai ușor

decât cel politic. Această optimizare depinde de sinergia tuturor factorilor care o condiționează, dar mai ales de resursele alocate. Iar aceste resurse sunt extrem de diferite. Cantitatea acestora constituie un indicator de putere, iar calitatea lor este dată de modul în care sunt folosite. Totuși alocările sunt semnificative în evaluarea influenței economiei asupra artei militare în perioada de început a globalizării.

Reconfigurări strategice

Rolul NATO în reconfigurarea mediului de securitate crește din ce în ce mai mult. Alianța nu se poate limita la apărarea arealului său, ci trebuie, în aceeași măsură, să înfrunte amenințările cât mai „departe de casă“. În acest sens, Alianța acționează, în momentul de față, în Balcani, Afganistan și Irak. Prevenirea crizelor și conflictelor care ar putea afecta spațiul Alianței și teritoriile membrilor NATO, gestionarea acestor situații, prin mijloace specifice, dintre care nu lipsesc parteneriatele sau relațiile speciale ale NATO cu diferite țări și centre de putere din zonele potențial conflictuale, devin elemente importante ale strategiei Organizației.

Alianța Nord-Atlantică nu dorește și nu poate să rezolve de una singură toate problemele lumii, ale Europei sau ale regiunii atlantice. Deși are o foarte mare capacitate de acțiune și de reacție, bazându-se pe o puternică aliere de state suverane, NATO nu-și propune să-și creeze o opoziție, adică un adversar, o forță cu care să se confrunte. Din păcate, o astfel de forță există – terorismul și amenințările asimetrice și cele ale unei lumi agitate, ostile și agresive –, dar ea nu poate fi combătută de NATO pe un câmp de luptă.

Terorismul este, astăzi, o forță, după unii, malefică, după alții, uimitoare, chiar legitimă și oricum surprinzătoare, care acționează îndeosebi asimetric și disproporționat asupra populației, economiei, finanțelor, punctelor vulnerabile ale societății, producând nu doar morți, răniți și distrugerii materiale, ci și o imensă teamă. Forța teroristă nu poate fi combătută, dezarmată și dezamorsată decât printr-un parteneriat strategic de mare amploare al normalității împotriva anormalității, al binelui împotriva răului, al democrației împotriva dictaturii, al civilizației împotriva barbariei.

Un astfel de parteneriat este din ce în ce mai mult cerut, acceptat și chiar construit pas cu pas. El va configura un sistem specific și se va reconfigura într-un *sistem de sisteme*, având o funcție clarificatoare și integratoare, în care țările se vor simți ascultate, solicitate, participante și, în aceeași măsură, revigorate și protejate.

Acest parteneriat va cunoaște, în opinia noastră, probabil, trei trepte distincte de restructurare și reconfigurare, care se vor susține și completa reciproc, având un liant colectiv foarte puternic în organizațiile și organismele internaționale.

Aceste trepte ar putea fi: configurarea și realizarea unor parteneriate strategice, mai întâi, bilaterale, apoi, în rețea, între marile puteri sau între diferite centre de putere; constituirea altor parteneriate strategice între diverse țări, organisme etc.; integrarea în rețelele de parteneriate ale marilor puteri și constituirea unui *sisteme de sisteme* (megasistem procesual) care să gestioneze și să optimizeze, în era informațională, relațiile comunităților și entităților umane de pe planetă.

Procesul de constituire a acestor parteneriate, deși pare bine consolidat, ar putea genera și unele efecte secundare conflictuale. Totuși, presiunile și determinările favorabile integrării prin parteneriate strategice sunt mult prea mari și mult prea consistente pentru a fi dominate de efectele negative, chiar dacă asemenea efecte nu vor lipsi.

La început de mileniu, *arta militară* cedează locul de onoare unei *arte civil-militare*, în care componenta armată, adică cea de acțiune sau de reacție violentă, trece tot mai mult prin filtrul deciziei politice democratice. Decizia militară nu mai depinde doar de un șef de stat și cu atât mai puțin de un comandant sau de un comandament militar. Ea devine din ce în ce mai mult o *decizie de sinteză*, în care condiționările sunt multiple și complexe. Nimeni nu-și mai poate permite azi să folosească forța armată, fără să se gândească la implicațiile zonale și internaționale, la consecințele asupra mediului, la reacția altor țări, a Organizației Națiunilor Unite, a organismelor de securitate regionale și internaționale.

Arta militară suportă, ca oricare altă artă strategică, efectele democratizării societăților omenești și pe cele ale procesului de globalizare. În afară de aceasta, ea devine o *artă a prudenței militare*, în sensul că orice acțiune militară se poate transforma într-o catastrofă sau poate genera o reacție în lanț echivalentă cu o catastrofă mondială. Armele de distrugere în masă, sistemele perfecționate de arme „inteligente“, potențialurile militare acumulate de-a lungul secolelor, rezultatele excepționale (dar extrem de periculoase) ale cercetărilor în domeniul amplificării undelor, războiului geofizic, războiului informațional și genetic etc., scăpate de sub control, pot crea o situație de escaladare strategică foarte primejdioasă pentru omenire. De aceea, asistăm la o revenire la strategiile indirecte de descurajare și prevenire a războiului, pierderilor umane și materiale, în favoarea stratagemelor, tratativelor și parteneriatelor, promovate încă din antichitatea timpurie de Sun Tzî în *Arta războiului* și de indianul Kotilya în *Arthashastra*³.

Configurarea artei militare la început de mileniu depinde, în foarte mare măsură, de dinamica parteneriatelor strategice, în care marii actori, statele-pivot, superputerile economice și militare, informația și media trebuie

³ Gérard Chaliand, *Anthologie mondiale de la stratégie des origines au nucléaire*, Editions Robert Laffont, S.A., Paris, 1990.

să colaboreze, să accepte și chiar să caute relația de parteneriat chiar și atunci când se confruntă în marile bătălii pentru informație, pentru supremație și pentru resurse.

Supremația, în epoca globalizării, iese din individualitate și nu se mai poate realiza decât prin colaborare, iar accesul la resurse nu poate fi obținut decât prin parteneriat. Terorismul a demonstrat, încă o dată, că împotriva pericolelor care amenință planeta, marile puteri trebuie să acționeze împreună, în parteneriat.

În această idee, pentru a înțelege mai bine schimbările care vor surveni în arta militară, vom analiza comparativ starea actuală a paradigmei de apărare și cea dorită, în opinia noastră:

- de la o perioadă a predictibilității rezonabile → spre o epocă a surprizei și incertitudinii;
- de la amenințări direcționate, de sine stătătoare → spre provocări multiple, complexe;
- de la amenințări dinspre state națiune → spre amenințări în rețea, descentralizate, dinspre inamici nonstatali;
- de la ducerea războiului împotriva națiunilor → spre ducerea războiului în țări cu care nu suntem în război;
- de la descurajarea „într-o singură dimensiune care acoperă totul” → la descurajarea proporțională pentru rețele teroriste, puteri „eșuate” și competitori echivalenți;
- de la acțiuni reactive, post-factum → spre acțiuni proactive, de prevenție, astfel încât problemele să nu devină crize;
- de la răspuns la crize → spre modelarea viitorului;
- de la planificarea bazată pe amenințare → la planificarea bazată pe capabilități;
- de la concentrarea pe mișcare → la concentrarea pe efecte;
- de la apărarea tradițională → spre operații mobile, expediționare;
- de la forțe numeroase, instituționalizate → spre capabilități operaționale mai puternice;
- de la operații majore convenționale → spre operații multiple, asimetrice, neregulate;
- de la concepția operațiilor individuale ale categoriilor de forțe → spre operații întrunite, multinaționale;
- de la „accent pe tancuri” → spre focalizarea pe informație, cunoștințe și „intelligence”;
- de la concentrarea forțelor → spre concentrarea efectelor;
- de la alianțe statice → spre parteneriate de tip inter-agenții;
- de la misiuni îndeplinite militar de un stat puternic → spre focalizarea pe construcția capabilităților partenerilor.

Strategii de alianță și de coalitie

Cea mai solidă formă a parteneriatului strategic este *alianța*. Ea oferă partenerilor un statut de mutualitate, de siguranță, de confort, dar și de responsabilitate, întrucât alianța nu este o acțiune în sine și pentru sine, ci una îndreptată împotriva cuiva sau pentru prevenirea și combaterea unor acțiuni ostile sau unor provocări cărora țările nu le pot face față singure, în mod individual. Singura alianță care funcționează la ora actuală și are valoare strategică este NATO. Ea nu a fost creată pentru a înfrunța o altă alianță (Tratatul de la Varșovia a fost creat după ce a apărut NATO), ci pentru a coaliza, în același concept și în aceeași entitate strategică, țările care aparțin valorilor democrației occidentale. Este și motivul pentru care această alianță nu s-a dizolvat odată cu dispariția Tratatului de la Varșovia.

Soluționarea marilor probleme ale lumii, reducerea vulnerabilităților societăților moderne, prevenirea amenințărilor și a pericolelor, asumarea controlată a riscurilor de rigoare, combaterea terorismului, a rețelelor crimei organizate și traficantilor presupun neapărat o dinamică a parteneriatelor, alianțelor și coalițiilor.

Dar alianțele, coalițiile și parteneriatele nu se fac numai pentru a combate ceva, ci și pentru a obține ceva, pentru a crea noi structuri, mai puternice, mai funcționale, care să pregătească statele, federațiile, uniunile, organizațiile și organismele internaționale pentru a face față exigențelor epocii globalizării și altor provocări generate de noile dezvoltări economice, sociale, informaționale și militare.

În această direcție, având în vedere evoluția generală a culturii strategice europene, la sfârșitul anului 2006, Uniunea Europeană a adoptat prima sa „Viziune (concepție) pe termen lung” – Long Term Vision, punând accent pe conturarea profilului viitoarelor capacități militare, necesare Uniunii pentru îndeplinirea obiectivelor sale strategice.

Acest document identifică două linii de transformare, la care sistemele militare trebuie să facă față pe termen mediu și lung, și anume schimbarea rolului forței militare și adaptarea la revoluția tehnologică.

Legat de primul aspect, concepția pe termen lung apreciază că utilizarea forței va fi tot mai mult supusă constrângerilor legale și reticențelor politice, plecând de la prevederile generale ale dreptului internațional și de la tendința societăților europene de devalorizare a războiului și a acțiunilor care implică forța armată.

Pe de altă parte, așa cum am mai făcut referiri, evoluțiile științei și tehnologiilor specifice erei informaționale vor influența puternic atât rolul și funcțiile viitoare ale forțelor armate, cât și procesul de dezvoltare a capacităților militare necesare pe termen mediu și lung. Alte direcții de utilizare a progresului din știința și tehnologiile civile vor viza creșterea nivelului de protecție a propriilor forțe, precum și reducerea pierderilor și efectelor distructive asupra mediului, provocate de operațiile militare.

Plecând de la aceste considerente, apreciem că se definesc o serie de principii care vor governa utilizarea viitoare a instrumentului militar în cadrul Politicii Europene de Securitate și Apărare, cum ar fi:

- abordarea integrată, implicând coordonarea tuturor instrumentelor civile și militare, aflate la dispoziție, pentru realizarea obiectivelor de politică externă și de securitate ale UE;
- asigurarea legitimității viitoarelor operații militare ale Uniunii, realizată prin respectarea normelor dreptului internațional;
- multilateralismul, realizat prin faptul că intervențiile se vor baza pe interesele comune ale statelor membre și pe principiul multinaționalității;
- caracterul expediționar în sprijinul ambițiilor globale, implicând realizarea capacității de desfășurare militară, necesare pentru a acompania diplomația și celelalte mijloace de intervenție (rapidă) în situații de criză;
- managementul și diminuarea riscurilor la adresa propriilor forțe, în vederea limitării într-o măsură cât mai mare a pierderilor.

Concepția pe termen lung sintetizează procese și caracteristici care îmbogățesc strategia și arta militară, ca de exemplu: concentrarea pe abilitatea forțelor și capacitatea de desfășurare și susținere în teatru; caracterul întrunit (jointness) în vederea realizării sinergiei și efectelor propuse în teatrul de operații; selectivitatea și aplicarea diferențiată a forței, în funcție de constrângerile legale și politice; definirea influențelor majore asupra planificării viitoare a apărării; flexibilitate și adaptativitate în fața evoluțiilor neprevăzute.

Consensul statelor membre demonstrează, încă o dată, eficiența și eficacitatea parteneriatelor și alianțelor, și evoluția continuă a acestora, permanentizarea și viabilitatea lor.